

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe 1 lună . 2 "

Nrul de Duminecă
Pe un an 4 Cor. — Pen-
tru România și America
10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se ina-
polază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Ungurii și străinătatea.

(R.) Aristocrații maghiari incuți dar închipuiți, fac mult bucluc Ungariei. Mai zilele trecute, de pildă, Thorocky dete cu bâta în baltă în mijlocul delegațiilor, cea mai înaltă corporație politică... Se legă, ca din senin, de monarhul considerat în Europa întreagă, calomniă România și tot poporul românesc, așa că semioficiosul »L'Indépendance Roumaine« s'a simțit îndemnată ba chiar îndatorată a-i trage și lui Thorocky și tuturor șovinistilor maghiari o lecție zdravănă.

Thorocky n'a fost însă nici chiar în ziua aceea singurul aristocrat care a dat dovadă ce lucru periculos este pentru țară magnatul vârat în afaceri la cari nu se pri-cepe.

Contele Majláth și-a arătat și el indignarea că presa străină s'a năpustit, mai ales n timpul din urmă, asupra Ungariei și poporului maghiar cu tot felul de invective și calomnii, fără ca reprezentanța diplomatică a monarhiei să fi făcut ceva pentru paralizarea acestei campanii. A cerut, prin urmare, ca ministrul de externe să ia măsuri pentruca Ungaria și »nația« să fie — apărate împotriva bâlcărelilor străinilor!...

A doua zi, la 28 Ianuarie baronul Aerenthal a răspuns și acestor obiecțiuni. Dacă sunt însă între unguri bărbați cari înțeleg cătuși de puțin limba diplomaților, — apoi trebuie să-l certe pe Thorocky. Era adică, pentru unguri, mai bine să tacă,

decât să provoace din partea ministrului de externe un răspuns care în Europa întreagă poate produce o singură impresie: *cu drept cuvânt se poartă în străinătate campanie împotriva regimului șovinist din Ungaria.*

Iată cum i-a dat adică Aerenthal lui Majláth și celor d'o pănură cu el să înțeleagă, să nu se amestece în treburi pe cari nu le înțeleg:

El a zis.

»In decursul discuțiunii s'a vorbit și de tonul neprietenos cu care presa din străinătate tratează chestiile interne ale Ungariei. Atacurile acestea și felul acesta de a trata lucrurile, regretate din parte-mi, în parte se pot reduce la urmări din vremuri cari din fericire, au trecut. In virtutea oficiului meu, m'am ocupat de această chestie și țin să accentuez, că presupunerea cași când reprezentanța noastră în străinătate ar lua o atitudine automată în unele privințe și independentă față de aceste atacuri, nu este tocmai de aprobat. Nu ar duce la scop și nici ar fi corespunzător dacă ambasaderele și consulatele s'ar apuca să polemizeze cu organele de presă. Doar se întâmplă foarte des că ziarele din Viena și Pesta nu scriu nici ele amical despre statele străine și despre politica lor, și cu toate acestea n'aș crede că ambasadorii acestor state străine să între în polemică cu aceste ziare«.

A înțeles nobilul conte ?

Asta însemnează: ungurii să-și ia nădejdea a face din corpul diplomatic al monarhiei niște agenți cari să apere politica ce se face în Ungaria.

Iar cât despre cauza atitudinii străinătății, numai în parte se poate reduce la lucruri trecute. Ceealaltă parte, marea parte, este politica ce fac ș'acum, oligarhii maghiari. Schimbe acești oligarhi politica lor și nu dea motive ca străinătatea să se revolte de cele ce se întâmplă în politica Ungariei, și atunci vor încetă și atacurile presei străine!...

Acesta este senzul răspunsului ministrului Aerenthal.

»Az Ujság« l-a înțeles.

In numărul său dela 30 Ianuarie scrie:

»Domnul Aerenthal a dovedit azi că se știe exprimă cu fineța ce-i vrednică de un diplomat. Adecă: a fost grobian cu delegații. Vorbind de atacurile presei străine, a dat expresie acelei modeste păreri ale sale, că atacurile nu sunt inspirate de austriaci, ci sunt urmări din vremuri, cari slavă Domnului, au trecut deja. Mai fin nu ar fi putut spune, că azi Europei îi este greață de noi încă numai în urma rezistenței naționale. Adecă de pe vremea când domnii aceștia au făcut liberi, dupăcum le-a trăznit prin cap, deoarece nu erau încă legați prin pact. Vremea asta însă a trecut, acum domnii se lapadă, ba își bat joc de sfântul ideal, astfel dar încetul cu încetul Europa iar o să ne aprecieze«.

FOIȚĂ ORIGINALĂ A »TRIBUNEI«.

O vizită la Sibiu.

De Alexandru Nicolau, avocat.

II.

Dupăce am vizitat școala de industrie de casă, m'am coborât jos, la primul rând, unde se află instalată Școala de menaj. Dna Iulia Dancăș, gentilă și amabilă cum nu se mai poate, m'a întâmpinat cu o extremă bunăvoință și un suris vesel, care este caracteristica sufletelor alese.

Înainte de a vedea localul, mi a dat câteva detalii asupra organizației școlii. Este înființată tot de »Reuniunea femeilor române« din Sibiu, la stăruința neobositei luptătoare pentru înaintarea românilor pe calea culturii, dna Maria Cosma, prezidenta Reuniunii, care urmărește și scopul nemăsurat de laudabil de a dotă școala de menaj și cea de industrie, cu un local, zidire proprie.

In școală se învață pregătirea bucatelor, face-rea pâneli, conservarea legumelor, curățirea și ținerea în ordine a locuinței, grădinaritul, spălatul, călcatul, cârpițul și confecționarea rufelor, economia de casă, chimia bucătăriei, contabilitatea, igiena, îngrijirea bolnavilor, literatura română. Cursurile sunt împărțite în trei semestre.

De notat un fapt foarte important este că, toate studiile, instrucția teoretică și practică se face în limba română.

Actualmente sunt 15 eleve; din România au fost numai 2, anul trecut, dar în anul curent, vai! nici una!

Am vizitat pe rând bucătăria, sala de mâncare a elevelor, spălătorul școlărițelor interne, spălătoriu de rufe, uscătoria, sala de meditație, sala de lucru, salele de studiu, până la cămară. Peste tot, domnește cea mai pură curățenie, n'am văzut un fir de praf sau un lucru neașezat la locul lui. In totul se oglindea fără nici o exagerațiune, cea mai perfectă acurateță. Elevele lucrează bucuroase și voioase sub măestria și îndemnată conducere a dnei Dancăș, care își dă cea mai întinsă osteneală ca totul să se petreacă în ordine, liniște, spre binele și complectă educațiune a școlărițelor, fete mai mari de 15 ani, gata de a intra cu un capital frumos de cunoștințe, teoreticește și practic bine și temeinic încheșat, spre a putea în viitor, fiecare la casa ei, să conducă un menaj familiar.

Elevele fac cu rândul: o săptămână la bucătărie, curăță, spală, gătesc; o săptămână, feie în casă, scutură, aranjază interiorul, confecționează și reparază lenjuri pentru casă.

Pentru grădinarit, școlărițele, merg la școala agronomică a consistorului, pe moșia dlul Alex. Lebu; acolo, fac practică de grădinarit și legumării, și primesc instrucția necesară dela maestrul respectiv al școlii agronomice.

Cât de mare este importanța acestui lucru, fiecare bun român, poate aprecia dela sine.

Dacă noi, în țară, am avea cei puțin la fiecare județ, școale de menaj, școale industriale și școale practice unde să se învețe cultura practică și negoțirea legumelor și zarzavaturilor; numai, pentru acest din urmă articol de economie domestică, țara ar scăpa de birul a 60—70 mi-

loane, ce le plătim ca tribut al muncel, bulgariilor, pe fiecare toamnă!

Oare, să fim ajunși în stadiul, de a învăța, din lucruri mici, cum să tragem consecințe, pentru a ne lumina și executa fapte mari?

Elevele, fac exercițiul de bucătărie, utilizează material pentru acest scop. Mă veți întreba, ce se face cu bucatele cari se gătesc și la ce servesc ele? Mulți nu știu și de aceea le spun. Pe lângă că elevele își prepară singure alimentația lor zilnică, dar mai prepară tot zilnic și prânzul a 52 studenți români cari învață la gimnaziile și școlile superioare și speciale din Sibiu.

Institutul »Albina«, în avântul său marinos, de a veni în ajutorul propășirii științei și culturii românești, pune la dispoziția elevilor meritoși câte un substanțial prânz.

Am văzut, acest refectoriu, într'o prea încăpătoare sală și aranjat și îngrijit cu deosebită artă. In primul moment, am crezut că este vorba despre vre-un banchet, atât de ireproșabil și conștiințios se servește această *menșă academică*, tineretului care trebuie să fie vrednic și muncitor față de sacrificiile ce cu atâta abnegațiune se fac pentru el. Vreau să nu uit, ca să spun ceva despre cămară. Dna Dancăș, mi-a recomandat deosebită atențiune asupra ei.

Pentru cine îi place să privească numai cu un ochiu, sau să observe lucrurile prin tangență, cum se zice, aruncând numai câte o palidă ochire, pe ici pe colo, pentru acela, importanța unui lucru ori cât de mare, se termină prea curând, cât ai clipi. Acela își face o idee, care nu este traducția fidelă a realității, ci este numai imagina închipuirei sale. Și cât de mulți nu sunt de aceia,

Ori mai exact: ministrul de externe și toți cari aparțin departamentului său, o să aprecieze partidul kossuthist în măsura în care el abandonează vechile — mofturi și votează cvotă mai mare, urcarea contingentului militar, bani pentru marină și tot ce i-se cere.

Străinătatea are însă alt criteriu de judecată. Ea știe de Pánade și Cernova, ea urmărește cu atenție scenele din parlament, ea va afla de jandarmeria care despre noi scrie, *in act officios*, că locuitorii români ai țării sunt o »*hordă sălbatică de valahi*«, ea va afla despre uneltirile oligarhilor de a face din sufragiu universal numai o etichetă frumoasă pentru acoperirea unor tendințe mizerabile.

Și din *acest* punct de vedere are să judece străinătatea întotdeauna.

Zadarnic vor angaja deci guvernele maghiare agenți în străinătate, zadarnic delegații maghiari ar voi să presioneze asupra corpului diplomatic pentru apărarea politicii șoviniste; pentru că străinătatea să înceteze a-i îmblăți pe șoviniști, există un singur mijloc: ei să înceteze cu politica lor agresivă.

Nu avem însă nici un indiciu că ei se vor schimba în bine. Dimpotrivă, vedem un nou fenomen: aristocrația se întrece în șovinism cu pătura democratică. Thorocky a știut să improaște mai rău de cât ar fi știut s'o facă — Barabás, iar Majláth s'a prezentat în delegațiuni cu pretenții de cari până acum l-am fi crezut capabil cel mult pe — Makkai bácsi!

Putem deci fi siguri, că onorabili șoviniști din delegațiuni o să mai aibă adesea prilejul de a se plânga împotriva atitudinii dușmănoase a — străinătății.

Cine samănă vânt, să nu se plângă însă că seceră furtună!

Aristocrația în loc să ridice nivelul politic al ungarilor, se coboară dânsa la toate bătăliile și violențele Zoltanilor.

cari se amăgesc pe ei însuși, povestind lucruri imaginare, inexistente.

În rafturi curate, stau în șir, nenumărate sticle, borcane și vase de diferite forme, cu etichete frumoase, fel de fel de produse: dulcetuși variate, specialități de compoturi, conserve, etc., toate preparate de mâna elevelor, și păstrate cu acea îngrijire aleasă care face delicia unei eminențe și distinse econoame ca d-na Iulia Dancăș.

Școli unde se predau asemenea cunoștințe, trebuie vulgarizate, încurajate și răspândite în număr cât de mare, spre fericirea, mulțumirea de săvârșită a unui neam întreg.

Și, Doamne! Noi, românii, de câte eforturi nu trebuie să dăm exemplu! Ce opintiri mari, nu trebuie să facem, ce sacrificii imense și nefermurate, nu trebuie să mistuim pe altarul culturii naționale pentru a ne înjgheba un început, — nu însă cunoștințe rafinate și superioare — de a învăța arta pregătirii conducerii unei vieți complete, *cum să trăim*.

Când te gândești la viața *iobagului de ieri*, dar fără grija zilei de mâine; și îți îndreptezi privirea către *liberul de astăzi*, însă iobag felului de traiu, pe cari vremurile moderne l-au hărăzit; când scrutezi, educația, creșterea, amănuntele vieții lui, plăcerile, bucuriile și năcazurile lui; când scoți în relief trista și goala realitate, crudă și severă; de abia îți poți da seamă de întunerecul

Din delegațiuni. Delegatul ungar Okolicsányi a propus ca delegațiunile să invite pe ministrul comun de războiu ca să prezinte, pentru sesiunea viitoare, o propunere privitoare la mărirea soldelor oficerilor. Subcomisia ungară a primit aceasta cu o modificare propusă de Sággy, care recunoaște necesitatea urcării soldelor, dar cere ca întâiu chestia să fie tratată de cele două guverne.

Proces pentru calomnierea jandarmilor.

— Brutalitățile jandarmilor adevărate. — Destăinulri crude. — Achitare. —

Arad, 30 Ian. 1908.

Paza ordinii, libertatea personală și siguranța vieții în Țara ungurească, e îndreptățită mai mult jandarmeriei. Această instituțiune, însărcinată cu mare putere legală, a devenit cu timpul un factor ce inspiră groază și spaimă între locuitorii țării. E de ajuns ca un nevinovat, ori criminal, să ajungă în mâinile jandarmilor ca apoi să țină minte asta până la moarte și în orice jandarm să vadă întruchipată cea mai mare putere pământescă, de care tremură de frică. »Mai bine vreau să mor — zicea odată un consătean al meu — decât să mai ajung în mâinile jandarmilor«. Intre patru pereți, cu ușile zăvorâte, ferestrele bine astupate, aceste bestii se aruncă cu furie sălbatică asupra individului căzut pradă în mâinile lor; îl lovesc, îl împung, îi schingiuesc corpul, aplicându-i lovituri, mai cu seamă în cele mai sensibile părți ale corpului. Și dacă bietul om scoate un gemet, împreună cu sângele ce-i izbucnește pe nas și pe gură în urma loviturilor grele, sălbaticul îi înfundă organele cu zdreanțe, îl chinuiește din nou și-l strânge în fiere.

Însfârșit și-a ajuns scopul, cel maltratată a recunoscut, că e vinovat. Câți nevinovați respiră azi aerul umed al temnițelor, în lipsa de alte dovezi, numai în urma recunoașterii silite, făcută jandarmilor; și câți vor fi cari după mâna jandarmilor zac acum în mormânt sau sunt schilozi pentru întreaga

năpraznic al cărui văi de uitare, tristețea și îndolență nemăsurată, ne strânge firul existenței, zurgumându-ne!!

Este atât de mult de făcut, încât un veac de apostoli, abia ar fi d'ajuns s'astearnă un fundament în secolii nezdruincabili!..

În câteva momente, conversația cu d-na Dancăș a decurs asupra educațiunii. Domeniu vast, asupra căruia și eu și d-na Dancăș am făcut în treacăt câteva reflexiuni.

Doamna Iulia Dancăș, este o femeie cu o cultură aleasă, cu moravuri austere, severe, grație culturii germane; înzestrată cu un mănunchiu bine plămădit de principii pedagogice, înarmată cu materialul necesar unei superioare educatoare, nu poate să facă decât mândria, fala, școalei ale cărei rezultate excelente se văd în practică.

Întrând mai adânc, în materia educațiunii, am constatat că d-na Dancăș, este contra culturii franceze. Dar, vreau să mă explic mai bine; după cât am înțeles, nu contra culturii franceze propriu zisă, ci contra acelei superficiale. Adecă nu contra aceleia, care, are de scop să desvolte în mod armonios facultățile noastre intelectuale *pentru ele însăși*, și cari caută a produce și mări în noi gustul și iubirea, pentru tot cela ce-i frumos; să desvolte spiritul critic, de tot ceea ce-i *adevăr, util și înălțător!* Ci, contra acelei educațiuni *pro-formă*, maimuțarească, care distruge și

vieată!?! Iar de te plângi, ești dat judecării c'ai calomniat pe schingiuitor.

Un astfel de caz s'a desbătut azi, Joi, înaintea tribunalului regesc din Arad. Femeia lui Florea Brancu din Seleuș e acuzată de calomnierea jandarmeriei, pentru că a făcut arătare la minister, prin adv. dr. *Iustin Marșieu*, în contra jandarmilor, cari 7 zile de arândul îl chinuieră pe bărbatul ei.

Iată istoricul acestui interesant proces:

În 3 Noemvre 1906 țaranul *Florea Brancu* din Seleuș a fost arestat de jandarmii din Moroda pe motivul că ar fi furat grâu și a fost ținut arestat 1 zi în Seleuș, 6 zile în Moroda și numai a 7 a zi a fost predat judeului de instrucție din B. Ineu. Soția suferind cu copiii foame în lipsa bărbatului, a intervenit pe lângă dl adv. *dr. Iustin Marșieu*, ca să l scoată pe bărbatu-său din mâna jandarmilor, ceea ce s'a putut face numai după 7 zile. În recursul dat ministrului de honvezi dl dr. *Marșieu* s'a exprimat nu prea măgulitor despre jandarmi, a zis între altele, că jandarmii prin călcarea legii și a ordinațiunilor îl lipsesc pe Florea Brancu de libertatea personală deja de 7 zile. Acuză totodată întreaga jandarmerie din comitatul Aradului, că pe deținuți li ține prinși nu 24 ore ci săptămâni întregi și ca să scoată recunoaștere dela ei li chinuiesc în modul cel mai barbar, spunând totodată și aceea, că corpul lui Florea Brancu e plin de pete vânete cu toate că în momentul deținerii pe dânsul nu a fost nici o rană sau urmă de lovitură. Cere totodată ca ministrul de honvezi să ordoneze investigație numai decât în contra jandarmeriei din Moroda, la ce ministrul a însărcinat cu cercetarea cauzel pe locotenentul de jandarmi Szederkényi, care a raportat însă despre întreaga afacere cum am scris în numărul de ieri al ziarului nostru: numindu-ne: *hordă valahă sălbatică* iar în contra avocatului dr. *Marșieu* a cerut *cercetare disciplinară*.

Din minister s'a ordonat apoi improcesuarea femeii lui Florea Brancu, pentru calomnierea jandarmeriei. Procuratura din Arad n'a aflat motive de acuzare, și astfel cauza s'a transpus procuraturii din Oradea-mare. Aceasta a îndrumat din nou procuratura din Arad să susțină acuza în contra femeii.

Azi în 30 Ianuarie s'a și desbătut acest proces înaintea tribunalului regesc din Arad sub prezidiul judeului de tabiă *Köller*, acuza a fost susținută de procurorul *Kovács Jozsef*, iar apărător a fost dl *dr. Iustin Marșieu*.

Pe banca acuzațiilor stă *Iuliana Horga* femeia lui Florea Brancu din Seleuș. Pe o altă bancă stau jandarmii din Moroda Boar (român de na-

degradă simțurile, scoboară nivelul intelectual, tocește și întunecă mintea, neștinând a forma *omul*, necesar progresului social celui adevărat. Contra aceleia, care desvolte animalitatea în om, și trecând cu buretele peste virtute, înalță principiul vișului și al patimilor înjositoare, la înălțimea unor formule, unui exemplu, a unor legi de urmat și aplicat!

Sunt, de cel mai perfect acord, cu d-na Dancăș.

În special, noi, românii »din țară«, cât am avut de suferit și suferim chiar, după urmele și consecințele funeste ale superficialității!

Noi, în sborul unei culturi repezi, văzând cât de înapoi am rămas față de popoarele civilizate, am împrumutat, cu o iuțală vertiginoasă, *forma, exteriorul, poșghița aceea de d'asupra*, a tot ceea ce poate reprezenta știința, educațiunea, literile, artele, cu un cuvânt, cultura integrală universală, în partea ei formalistică. Am fugit, de lumina cea adevărată, am lăsat ca flacăra cea vie, să se stângă sub obroc; n'am dat vâul ce ne împrejmuește vederea și întuneca mintea, la o parte, pentru a ne adăpa *dela fond*, de a sorbi cu nesaț razele binefăcătoare ale celui mai edificator și mai sublim focar.

Vorbesc aici, mai mult pentru românii din țară, fiindcă inferioritatea este patentă și astăzi mai mult ca oricând, mijloace de îndreptare se impun de urgență. Și-mi place, ca aceste observațiuni și

Corsete moderne și specialități
gata și după măsură, confecțiunea cea
— — — — — mai bună la — — — — —

PILCZ IRMA,
fabricantă de corsete,
Arad, str. Deak-Ferencz nr. 2.

Damele cari locuiesc în provincie să
ceară îndrumări pentru luarea mă-
surei.

ștere) și Kiss, citați cași calomniați în acest proces.

După cetirea scriptului de acuză apărătorul cere ca să i-se admită dovedirea celor scrise în contra jandarmeriei ce i-s'a și permis pe baza p. 1 din § 263 al codului penal.

Florea Brancu, pentru care a fost intentat monstruosul proces nu s'a prezentat la pertactare fiind de prezent în America.

La întrebarea președintelui acuzata răspunde că dânsa a dat plenipotență avocatului dr. *Iustin Marșieu*, ca să facă arătare în contra jandarmilor, susține și acum că cele scrise în arătare sunt adevărate și declară că e în stare să dovedească toate acuzele ridicate în contra jandarmilor din Moroda și comitatul Aradului.

După aceasta urmează ascultarea martorilor citați să dovedească brutalitățile jandarmilor.

George Moțocan de 67 ani, din Sicula, căsătorit, zice: cu Flore Brancu deodată Sâmbăta am fost deținuți de către jandarmii din Moroda. Duminecă ne-au dus dela Seleuș la Moroda, unde ne-au ținut în arestul casei comunale până Sâmbăta. Jandarmul Boar m'a bătut cu pumnii iar pe o bătă au pus obelele mele și cu bătă asta mi-a înfundat obelele în gură până în gât. După această chinuire ne-au predat judeului de instrucție din B. Ineu, care Duminecă dimineața ne-a pus pe picior liber.

Avram Bodea din Sicula. Am fost prins în 2 Nov. 1906 de jandarmii din Moroda, de aici am fost dus la Seleuș, de unde împreună cu Flore Brancu ne-au dus la Moroda, unde ne-au ținut până în Sâmbăta următoare. În restimpul deținerii am văzut că jandarmul Boar l-au bătut cu pumnii, pumnii și patul puștii pe Flore Brancu, iar jandarmul Kiss cu o bătă. Tot asemenea m'au bătut și pe mine.

Avram Jurca, fecior din Sicula a fost deținut Vineri, tot atunci, dus la Seleuș și Moroda și predat judeului numai după 8 zile dețineră. În restimpul acesta a văzut, că pe Florea Brancu jandarmul Boar l-a bătut cu patul puștii, de nenumărate ori l-a lovit cu călcăul cismelor, iar jandarmul Kiss îl bătă cu bătă. Tot așa și pe el.

Ioan Boda de 43 ani din Sicula, însurat. A fost deținut Vineri în 2 Noembrie. Duminecă a fost dus la Moroda și în Sâmbăta următoare predat judeului investigator. Jandarmul Boar l-a bătut pe Florea Brancu cu patul puștii și-l lovea cu piciorul în pânțele, iar jandarmul Kiss îl bătă cu bătă. Mai rău l-au bătut atunci, când femeia lui Florea Brancu a adus pe medicul dr. Iacob Verner din Pâncota, ca să-l viziteze. Pentru asta înfuriindu-se jandarmii în ziua aceea l-au chinuit grozav. Pe mine asemenea m'au bătut

și ca să nu pot striga cu o bătă mi-au îndesat obelele mele pe gură.

Acești martori au depus pentru cazul lui Flore Brancu; a urmat apoi ascultarea martorilor, cari aveau să dovedească brutalitățile jandarmilor din alte părți ale comitatului.

Stefan Crainic, de 50 ani, văduv, din Sîntea spune că pe dânsul l-au prins jandarmii Mercuri și a fost deținut până Sâmbăta în care interval l-au bătut și l-au chinuit în diferite chipuri.

Petru Fărcaș, plăeș comunal din Sîntea, de 32 ani spune că în primăvara anului 1906 jandarmii din Chișineu au adus pe țaranul *Dalea* din Chereuș — la casa comunală, unde în prezența lui l-au chinuit pălmuiindu-l și lovindu-l cu pumnii în pânțele.

Stefan Berariu, din Șimand, de 40 ani, fost chișbirău comunal, spune că în vara trecută jandarmii din Șimand l-au deținut pe Ioan Ardelean din Șimand și l-au dus în arest la casa comunală. De pe ambit a auzit valetul și strigătele lui Ioan Ardelean sub loviturile grele ale jandarmilor.

Teodor Cadar, din Nadab, plăeș comunal de 12 ani. El a văzut în mai multe rânduri cum jandarmii chinuiau pe oamenii ce-l aduceau la casa comunală. Li loveau cu patul puștii, îi pălmuiuau și îi strângeau în fiere. În vara trecută a văzut cum pe Petru Sferdeanu om de 65 ani din Șimand jandarmii l-au gătuț, l-au trântit la pământ și-l loveau cu piciorul.

La cererea procurorului și a apărătorului apoi martorii depun jurământul prescris, pe fasiunile lor.

După asta anunță apărătorul un nou caz de brutalitate jandarmerească care s'a întâmplat în antișambra căpitanului orașenesc Greén Nándor înainte de asta cu două luni, când căpitanul a predat un deținut la 2 jandarmi, ca să-l ducă la Micălașa. Jandarmii nu s'au răbdat nici măcar până la Micălașa, ci acolo, în prezența căpitanului s'au pus să-l chinuiască, lovindu-l cu pumnii și patul puștii. La vederea astorfel de brutalități imediat căpitanul a telefonat comandai jandarmereștii din Arad, de unde numai decât au sosit alți doi jandarmi, cari pe jandarmii brutali i-au desarmat și i-au dus la comandă. Apărătorul cere ca și căpitanul să fie chemat ca martore și ascultat în cauza aceasta.

Tribunalul nu admite cererea, deoarece brutalitățile amintite mai sus s'au comis după cazul lui Flore Brancu, la ce apărătorul însuși caz de nulitate.

După aceste tribunalul trece la cetirea actelor oficioase, referitoare la procesul de azi.

Se constată, că Flore Brancu, într'adevăr a fost

deținut 7 zile în contra legilor și ordinațiilor ministeriale. Se constată cu judecata ridicată la valoare de drept că numitul Flore Brancu a fost absolvat de sub acuza furtului, cu care era învinuit.

Se citește raportul locotenentului de jandarmi Szederkény, înaintat ministrului, în care zice, că jandarmii, sus numiți n'au comis nici o ilegalitate căci față de poporul român din comitatul Aradului, care e o hordă sălbatică valahă e justă purcederea jandarmilor și propune ca jandarmilor învinuți să li-se deie recunoștință din partea ministrului, că au purces așa față de un element periculos, cerând totodată, ca în contra avocatului dr. I. Marșieu ministrul să facă arătare disciplinară la camera advocațională.

Se citește apoi decizia procuraturii din Arad referitor la cazul lui *Flore Curta* din Zarand, despre care am scris pe larg în nrul de ieri și se constată, că jandarmii nici la recercarea procurorului n'au voit să-l pună pe picior liber pe numitul țaran.

După aceasta se citesc actele jandarmilor, a judeului de instrucție și atestatul medical referitor la cazurile lui *Ilie Hanț* din Comlăuș și *Ioan Ardelean* din Șimand, cari adevăresc că dânsii când au fost deținuți de jandarmi n'au avut pe corpul lor nici o urmă de bătaie, iar când jandarmii l-au predat judeului de instrucție din Sîntea s'a constatat prin medic că mustețile și părul le-au fost smuls, s'au constatat încercări de suferință și cele mai bestiale chinuri, după cum am scris în nrul de ieri al ziarului nostru.

După asta apărătorul cere să se citească o judecată din alt proces criminal de sub nrul 14223/907 B. în care judecata e constatată oficios că acuzații din procesul respectiv Petru Sferdeanu și Flore Curta au fost sub durată deținerii, legați, bătăți, zdrobiți și chinuți de jandarmi, pentru un fapt afirmativ de sub care acuză sub nrul de sus tribunalul i-a absolvat.

Tribunalul nici cererii acesteia nu-i dă loc pe motivul că aceste momente sunt deja îndestul dovedite.

Urmează apoi vorbirile de acuză și apărare.

Procurorul *Kovács József* bate în retragere. Și anume, abată dela acuza ridicată în contra jandarmeriei din comitatul Aradului și susține acuza numai pentru calomniarea jandarmeriei din Moroda, spunând că jandarmeria din Moroda n'a constatat numai din jandarmii Kiss și Boar, despre cari s'au adevărit brutalități ci aparține jandarmeriei din Moroda și *Holczer József* despre care nu s'a adevărit nici o brutalitate. Cere ca acuzata să fie condamnată.

Urmează înflăcărata vorbire de apărare a d-lui *dr. Iustin Marșieu*. Într'o cuvântare de jum. de

reflexiuni, juste de altfel, să le fac prin »Tribuna«, destui de răspândite și pela noi, dar care n'ar trebui să lipsească din mâna a tot ceace *simte, cugetă și vorbește românește*. Importațiunea corupției străine, nu contribuie decât la pervertirea simțurilor și degenerarea moravurilor.

Generațiunile întregi nu sunt cunoscute în sentimente de afecțiune, de justetă pentru cel ce-l înconjoară. Adesea, nu dăm flecărula ceace i-se cuvine lui; de multe-ori ne lipsește sentimentul carității, când patimile ne împetresc inima. Căruțul și spiritul întreprinderilor economice, sufletul bogăției și buneii stări a unui popor, ne lipsește cu totul.

N'avem caracter bine definit, leal, onest, blând, nobil. Adesea, înclinările rele, egoismul, mânia, invidia, ura; oh! mai cu seamă ura de nimic mollivată; răpirea, temerea, bătaia de joc, minciuna, hipocrizia, calomniia și clasica lene... bizantină sunt în floare și la ordinea zilei la noi!

Să spunem drept, și să ne mărturisim, aceste porniri cari ca palamida înțelenesc și sufoca sufletul, pentru ca din excesul răului să iasă, adevărul, lumina, îndreptarea a ceea!

Și, cauza *causarum* care să fie oare? Nu este decât nenorocita direcțiune dată școlii noastre.

În școlile noastre feminine, este adevărat că se predă teorie multă; destule cunoștințe de matematică, geografie, istorie, română, franceză, germană, sc. naturale, chiar religie — fără însă a deprinde pe fete a merge duminecele și sărbătorile regulat la biserică spre a ascultă, un precept moral, a ascultă o muzică religioasă și o predică frumoasă. — În schimb însă, belele — arte, dansul, muzica, pictura ușoară, — sporturile încă

nu, — sunt învățate, nu ca diletantism, sau pentru sine, pentru mulțumirea și cultura proprie, ci mai mult pentru viața de salon, pentru gustul de-a poză, a plăcea, de-a făuri mai multe grații la diferite împrejurări în viață.

Gustul pentru literatura frivolă, aeree, de grandiositate, de a subtiliza și ridiculiza orice, plăcerile și rafinările pentru mode, și cum ar putea să cheltulască mai mulți bani pentru tot felul de secături și nimicuri, acelea sunt nuanțate și multiplicare la infinit.

Nici o urmă de practicisim rațional, de spirit menajer, nu se degajează, o spun cu multă durere, din actualele noastre școli de fete. Formă, umbra a realității și ușurință peste tot. Nu se caută a se fasonă și ascuți spiritul, deprinzându-l prin școală cu îndeplinirea celor mai mărunte datoriilor; a-l face apt, de a se conduce singur, în greaua luptă pentru traiu, de astăzi. A se conduce singur, a discerne binele de rău, a cunoaște prin retorta experienței și observațiunii, spiritul, practic, folositor în viață de toate zilele.

Evenimentele nenorocite și trăsniitoare din primăvara trecută, cred că ne-a deschis mintea ca să aruncăm *superficialismul* care sigliează, pecetluiește, fiecare act al vieții noastre, de familie, societate și stat. Asanarea moravurilor, prefacerea noastră morală și intelectuală, purificarea și clarificarea sentimentelor noastre, dezvoltarea sentimentului național în cel mai înalt grad, sunt armele cu cari vom spulberă mizeria noastră socială, cu cari vom stropși și prefaca în pulbere cea rețută, pledecă a realei și sănătoasei noastre propășiri!

Această armă nu-i decât școala.

Totul, depinde de educațiunea care se dă în școală și în familie. Una completează pe cealaltă. Ambele trebuiesc să vadă la fel, în mod, armonios.

O unitate de vederi, o comunitate de idei și simțiri trebuie să-i călăuzească în materie de educațiune, pentru a formă din om un *caracter!*

Fiindcă educațiunea nu-i decât dezvoltarea armonioasă a tuturor facultăților umane. Artă de a dirige, dezvoltarea naturală a facultăților și înclinărilor copilului, pentru a-l conduce la cel mai înalt grad de perfecțiune ce comportă natura sa.

Iar instrucțiunea are de scop de a exercita, a ascuți, mlădli și fasonă spiritul, făcându-l să câștige un *quantum* de cunoștințe cari să-l servească drept conducătoare în viață.

A instrui tinerimea, nu însemnă a-l îngămădi o sumă de cuvinte, un fel de frazeologie stereotipă, seacă, a-i acumula opinii variate, a-i vârî principii cu chila în cap.

Ci, a-l deschide calea înțelegerii prin exemple, prin lucrări îndemânătice, a-i despica și felicită puterea de judecată, a-l oferi nu umbrele lucrurilor ci miezul acela care farmecă simțurile și îmbogățește fantazia imaginației.

A-i obicinui pe școlari și școlărițe din vreme cu activitatea gândirii, a cultivă spiritul meditațiunii, a le formă gustul cetitului folositor, a le îndrumă atențiunea asupra obiectelor ce-i înconjură, a deșteptă sensibilitatea la frumsețele încântătoare ale naturii, a le inspiră atragerea către plăcerile intelectuale și selecte. Iată un ideal ce trebuie să realizăm pentru a primeni și însănătoși toate straturile mult încercatului nostru popor. În Elveția unde m'am făcut studiile științifice,

oră, restornează toate afirmațiile procurorului, începând vorbirea cu aceea că se bucură foarte că ministrul de honvezi după 14 arătări făcute în contra jandarmilor în restimp de un an și jum., în fine s'a hotărât să ceară satisfacție pentru acuzările »nebazaie« dela forurile civile când îl acuză de calomniare pentru numita arătare în contra jandarmilor și așa i-s'a dat ocaziune (apărătorului) ca să tragă masca de pe multe mișeli comise de jandarmi. Spune mai departe că nouă ungurenților ne place să ne mândrim că trăim într'un stat constituțional, însă vedem din dovezile produse sub durata pertractării de azi că trăim într'un stat polițial și jandarmesc. Jandarmii calcă în picioare libertatea personală, săp-tămâni întregi lipsesc de libertate personală pe ori care individ, ce l iau la fintă, îl pot chinui, zdrobi, fără ca dânsul să poată primi satisfacție ci dintr-o superioritate jandarmerești în loc să-i pedepsească pe jandarmii bestiali sunt propuși ca să fie distinși, fiindcă față de »horda sălbatică« tot e just și permis.

Amintește mai departe că în decursul celor doi ani din urmă nu mai puțin decât 14 cazuri analoage a insinuat la comanda jandarmerească și la ministrul de honvezi, fără ca barem într'un caz să fi primit cei chinuți satisfacție. Spune că în arătarea făcută în contra jandarmilor n'a învinuit pe Măriile Lor jandarmii de față că ar fi bătut pe Flore Brancu, dar în urma dovezilor reșite la iveală în decursul pertractării de azi direct îl acuză acum, că da pe Flore Brancu, jandarmii de față l-au chinuit în modul cel mai bestial. Și fiindcă la pertractarea de azi s'au descoperit mai multe brutalități de ale jandarmilor, decât cu cât au fost acuzați în arătarea din chestie și fiindcă acuzata nu a învinuit nominal pe jandarmii Holzer, Boar și Kiss ci în general a acuzat jandarmia din Moroda, iar pertractarea de azi servește jandarmilor nu de satisfacție și de compromiterea și blamarea jandarmerei, cere ca acuzata să fie achitată.

După replica procurorului și după apărătorului tribunalului se retrage, pentru aducerea sentinței.

După o constătuire de o jumătate de oră tribunalul reapare la 6 ore și $\frac{1}{4}$ seara și președintele publică hotărîrea prin care acuzata Iuliana Horga femeia lui Flore Brancu din Seleuș, este achitată.

Procurorul însinuă apelată.

Vestea hotărîrii a fost primită cu mare bucurie de publicul auditor mai tot românesc, între cari am remarcat pe domnul

școlile de menaj abundă. Mare și mic, vezi, fetele, plecând de acasă spre a ascultă cursurile la școală și a face și practică trebuitoare. Deși fetele ar putea să învețe în familie, acasă la ele, multe lucruri utile, totuși alegă la școală pentru a învăța sistematic, cultura menajeră casnică.

Pe când la noi, meseria și ignoranța eră să o întâlnești pretutindeni. Și pe cât de tristă erăm, făcând o comparație între cele ce se petrec la noi și aiurea, pe atât de satisfăcut am rămas vizitând școala de menaj dela Sibiu, acea *Haushaltungsschule românească*. Am constatat cu o mulțumire vie, că la Sibiu, se dă seamă că o viltoare mamă de familie, nu trebuie să fie numai o menajeră expertă. Ci, se pune o deosebită îngrijire ca ea să se distingă prin înălțimea sentimentelor curate, prin bun simț, precum și prin acele strălucite calități ale inimei cari fac într'adevăr din femeie, sufletul focarului domestic.

Școala dela Sibiu este și decorată. D-na Dancăș, grație distinselor sale merite și călății ce le pune în serviciul școlii, a obținut 3 medalii, din cari una de argint și una a jubileului expoziției naționale, din 1906 la București.

Dar, am comis o indiscrețiune. Dna Iulia Dancăș, mă rugase să nu pomenesc de loc de aceasta; și chiar inzistă stăruitor.

Însă, sunt de părere că meritul și munca, trebuie scoase la lumină și că excesul modestiei strică tot atât de mult cași excesul răului asupra binelui. Răspăta, pentru merit, este nu numai o satisfacțiune individuală care îți dă curaj și noi forțe pentru o propășire mai departe, ci este și un exemplu pentru societate, un impuls, un stimulent pentru a fi demn de imitat.

Am felicitat pe d. Dancăș, strângându-i călduros mâna și am plecat.

deputat dietal dr. Ioan Suciu, mai mulți iuriști din Arad și alții.

Urmează ca după ridicarea la valoare de drept a hotărîrii de azi a tribunalului aceluia pertractării să fie transpuse comanda jandarmerești și ministrului de honvezi ca apoi pe baza acestora să se pornească cercetare disciplinară în contra brutalilor jandarmi.

Raportor.

Din România.

Generalul Averescu. Corespondentul din București al ziarului »Neue Freie Presse« a avut o vorbire cu ministrul de război român, generalul Averescu, cu privire la recenta vizită a acestuia la Viena.

Ministrul l-a declarat că se află încă sub impresia frumoasei primiri pe care a avut-o la Viena, atât din partea împăratului Franz Iosef cât și din partea autorităților militare, și prin care s'a onorat în mod deosebit, în persoana lui, țara și armata română.

Ministrul a adăugat apoi că simțea nevoe de a cunoaște de aproape pe șeful armatei austro-ungare și a saluta cu acest prilej pe suveranul țării amice.

Generalul cunoștea de altfel pe împărat și era cunoscut de el încă de acum 5 ani, când a avut onoarea de a însoți pe principele moștenitor român la marile manevre austro-ungare din acea epocă.

Împăratul s'a interesat de aproape de regele și de regina noastră și a cărei activitate pentru scopuri înalte și umanitare o admiră foarte mult. El s'a interesat de asemenea foarte mult de progresele armatei române.

Generalul Averescu s'a arătat apoi foarte recunoscător de onoarea deosebită ce i s'a făcut de a i-se îngădui vizitarea arsenalelor și a altor importante instituții ale armatei austro-ungare, și a adăugat că păstrează o deosebită grațitudine ministrului de război von Schoenaich, șefului statului major Conrad von Hetzendorf, inspectorului general al trupelor, baronul Aiborl, mareșalului general Fidler, amiralului Montecuculi și inspectorului general al cavaleriei, cavalerul de Rudermann.

Din străinătate.

România și Bulgaria. Se comunică din București ziarului vienez »Politische Correspondenz« că prin înțelegerea încheiată la 4 Ianuarie, între România și Bulgaria, privitor la stabilirea frontierei fluviale între cele două țări, s'a făcut un pas înainte spre întărirea relațiilor române bulgare.

Regularea, în același timp, a diferitelor neînțelegeri pendinte în ce privește chestiunea pescuirii, a înăturat o altă pledică însemnată la întărirea acestor relațiuni.

Faptul este cu atât mai îmbucurător cu cât diferendele acestea datau de multă vreme, și anume încă dela 1855.

Meritul principal în regularea definitivă a acestor chestiuni revine dlui Dimitrie Sturdza, primul-ministru și ministru de externe al României, care printr'un raport documentat prezentat în conziliul de miniștri, a arătat câte greutăți s'a întâmpinat și câte efortări a trebuit să se facă pentru a se ajunge în sfârșit la regularea definitivă a chestiunilor în litigiu.

Regele Leopold și statul Congo. Ziarul »Patriote«, organul lui Bernaert, unul dintre conducătorii clericailor belgieni, publică un atac senzațional contra statului Congo, sau mai bine zis în contra suveranului acestuia, regele Leopold. Acest ziar spune că dela 1887 încoace, statul Congo a făcut împrumuturi de 114 mil. de lei. Din banii ăștia, 29 milioane au fost cheltuite pentru clădiri și cumpărări de terenuri în Belgia; prin urmare, au rămas regelui 85 milioane. Prin speculă în China, ca suveran al Congului, a câștigat 15 mil. de lei; dela domeniile Coroanei, din statul Congo a încasat 80 mil. Prin diferite manipulari de bursă a câștigat sume și mai mari, astfel că se poate spune că regele Leopold a câștigat în totul 175 milioane din statul Congo și din împrumuturi.

Se ridică întrebarea ce s'a făcut cu banii aceștia. Știm că regele a cumpărat parcuri și vile minunate în sudul Franței și un castel lângă Paris, mai știm că a întreprins clădiri de castele în Laeken și în Ostende, ridicarea unui arc de triumf și a început clădirea misterioasei »Școli universale« în Tervueren. Dar chiar dacă ar fi dat pentru lucrurile acestea 20 ba și 30 milioane de fr., tot lipsesc peste 140 mil., de cari nu se știe nimic. Regele mai primește un apanaj anual de 3 mil. fr. Nu se poate gândi că regele va fi făcut economii, căci întreg sistemul financiar și de daruri al regelui, întinde să nu lase nici o moștenire.

Germania va face cheltuieli însemnate pentru a întări insula Heligoland, care va juca rol mare în strategia navală a Germaniei. Rada dă loc îndestulător pentru o flotă mare, iar îndărăt se află portul Wilhelmshafen și șantierul Elbei și Weserului; un canal o leagă cu arsenalurile dela Kiel. În timp de fortună pot a se adăposti și a ancoră vesele între Dune și insulă, nefiind nici așa de în primejdie torpile ca într'un port. Pe insulă va fi artilerie destulă, ca să apere insula, dar nu se vor dură zăgazuri mari, căci o furtună cum a fost cea din 1812 le-ar dărâma.

Acțiunea de scăpare a școalelor.

Poporul românesc respinge ajutorul de stat.

Cinteiu.

Credincioșii din comuna Cinteiu nu s'au lăsat mai pe jos, întru salvarea școlii lor, din mâna celor ce o periclitau, ci în luna Decembrie 19 st. v. (1 Ian. n. 1908) întrunindu-se comitetul și sinodul parohial, unanim au votat urcarea salariului învățătoresc la minimalul impus de legea lui Apponyi 1000 cor. încă cu începerea anului 1908 se plătește ca în cele mai multe comune învățătorul după noul salariu.

Ne pare bine și cred că și altora, că s'a trezit din somn și Cinteiu cel ce dormea și încă o parte tot doarme.

Laudă cinteienilor!

Chestii teologice.

Canoanele și Omicidiul.

II.

Preotul căzut în inregularitate, e inregular din momentul când face crima, ori contravenirea, »ipso facto« cum se zice în limba curială. Dacă totuși apoi urmează mai târziu și pronunțarea sentinței, prin județul chemat, aceea sentința e de caracter pur declarator, cumcă adică în ade-văr e la mijloc inregularitatea. Actul condamnat, ca atare, au intrat, la timpul său când s'au născut inregularitatea, »lata sententia«. Preotul deci de loc se va despărți el însuși pe sine, dela slujba sfintei mese. (Aich l.c. 212).

În articolul de față, ne ocupăm singur numai cu »inregularitatea des vina omorului« (omicidium). De sine înțeles, că tratăm chestia pe scurt, cum încapă în un jurnal politic. Băgăm de seamă, că nu discutăm cu teologi de profesiune, ci cu cărturari, de o intelectualitate mai mare, ori mai mică.

N'avem pretenția de influința și prejudecarea instanțele bisericesti, cari sunt chemate a face judecată, în cazul uciderii involuntare de astă toamnă. Nu ne facem judecător practic, nu dăm pe avocatul și nu îmbrăcăm talarul parchetului, rămânem în modesta rolă de un simplu glossator al corpului »juris canonici«. Scoatem în relief »quid iuris« consistoriului apoi la rândul lui, va staveri, că »quid facti«.

Încă și în vremile bune, când între răsărit și apus nu eră deosebire de credință, cu privire la unele capete de disciplină totdeauna a fost ceva deosebire. O astfel de deosebire întâmplăm și față de însușirile, cari le poftiau răsăritenii dela membrii clerului. Acolo multă vreme s'au ținut

aceea lege generală, cumcă nu pot fi preoți, cel care au făcut vr'o crimă mai mare, după ce au primit botezul. (Vezi condicta lui Gratian C. 7, D. 24, C. 32, D. 50, O. 45, D. 81; C. 6, D. 25.)

În punctul înregularităților și azi se deosebesc practica catolică de cea ortodoxă. Uciderea de om însă ambele o țin de o stare, ce nu încap cu darul preoției; privitor apoi la interpretarea mai deaproape a canonului, la calificarea cazurilor, considerarea circumstanțelor, aplicarea rigoarei, instruirea cauzei etc. Iarăș nu e uniformitate între ele; sau mai bine zis, biserica apusului e mai liberală și progresistă în chestiunea din vorbă, precum peste tot — trăind în împrejurări mai favorabile — în trebile juridice e mult mai perfecționată ca cea orientală.

Aici considerăm în una dreptul bisericesc orientat și occidental, căci în ultima analiză sunt numai una și aceeași lege, afară de aceea este știut, cum că biserica greacă, acolo unde li lipsesc legile și îndreptările proprii, urmează legile și uzanțele latinilor. (Stef. Pop »Toleranța« pag. 23.)

Juris-prudența bisericească cunoaște homicid voluntar, și voluntar cu »dolus«. Acum ne preocupăm numai homicidul involuntar. Acesta încă e mai de multe feluri. Ca să nu ne pierdem în subdiviziări spunem sumar: ori ce specie de ucidere e înregularitate, afară de omorul pricinuit în somn, ori de nebuni și de prunci și afară de omorul, ce rezultă din o întâmplare, de totului neprevăzută și neașteptată, ce nu se poate pune în legătură cu vina nimănui (homicidium mere, prorsus casuale, Kazaly egyhjog. edit. III Váz pag. 118, Aichner 42, 43, Szeredy 334).

Chiar și în somn, dacă preotul de rit oriental își turtește propriul său copil, devine înregulat. Dacă turtește alt copil, precum și dacă un preot latino-catolic și-ar turta copilul său, nu contrage înregularitate, deoarece așa caz nu e codificat. (27 de poenit. et remis. V 38).

Se mai dă un singur caz, în care ucigașul nu încurcă înregularitate, atunci adevăratele, când numai ucizând își poate scăpa propria viață, o moare și feciorie, (Thom. Aquin 22 qu 64, art. 3. Lig. VII n. 366, 383, 389) la care atentează cineva pe nedreptul. (»Hittudományi Folyóirat« 1898, fascicola I—II pg. 215).

Caz foarte greu acesta de a judeca în concret, că oare nu s'a îmbiat și altă scăpare afară de ucidere, (servato moderamine inculpatae tutelae). (Cap. Signi ficasti 18, X. de homic. vol. (V. 12), Cap. un. de homic. vol. vel. cas (V. 4 în Clement). De aceea răsăritenii fac bine și destituiesc pe cleric și în cazul, când numai a vărsat sânge de om pentru legitima sa apărare. (Eopul dr. Milas în foaie »Tribuna« Nr. 272 ex 1907, pagina 4).

Homicidul cazual, numit în canoe și culpoz, trage după sine înregularitate. Înregularitatea iarăși la rândul său aduce caracterizarea, (Szeredy 1070, 1094, 333, Kazaly 699, Aichner 726, 727 210,—1).

În biserica catolică latină și greacă, episcopii sau îndatinat a dispenza de la uciderea cazuală întâmplată din negrijă, etc. (dr. Rațiu drept. bis. Blaj 1877. pg. 499 sinod. Trid. sers. XIV reform. c. 7). Ba scaunul apostolesc al Romei, în cazuri extraordinare, dă voie de a preoți mai departe și acelor, cari au comis omor voluntar, public și notoric.

Homicid de întâmplare (cazual, culpabil, vétkes emberölés, vigyázatlanságból) în fața legilor canonice e socotit orice act, cu sfârșit letal, dacă acel sfârșit, nu a fost intenționat, ori omeneste nu a fost de prevăzut.

În puterea acest concept deci sunt vinovați de ucidere din negrijă și din neglijență toți aceia, cari își permit lucruri de acelea ce nu se țin de chemarea lor, lucruri cari din firea lor, chiar grijind cât de mult, totuși sunt de o natură ca aceea că ori când pot deveni fatale. Nu numai preotul e înregulat, care din o nesocotință aduce cuiva moarte, dar și unul al treilea cade în vina delicteului aceluia, acela adevărat, care a dat ocaziune la nefericire. (Kazaly 117).

Ca să se încunjure nefericirile, ce ușor și adevseori sunt împreunate cu vânatul și puterea de arme, biserica oprește preoților vânatul și purtarea armelor (c. 2 X. III. 1.)

Se poate pune întrebarea, că forurile bisericesti la cercetarea ce o fac contra preoților delincenți, pot lua de bază dosarul dresat de autoritățile civile, și să judece după acela, ori că să-și construiască totul din nou și independent de județul civil! Și una și alta pot face. Dacă se procedează pe temeiul actelor județului mirean — de sine înțeles că cu complectările necesare, de după firea instituției bisericesti — atunci biserica orientală numai în urmele tradiției sale vechi lucră. Biserica orientală la judecări totdeauna s'a luat după instruirea făcută de organele lustrare mirene. În cazul contrar e greu de totuși a judeca, de vreme ce biserica nu poate obliga pe nime să mărturisească, cu atât mai puțin pe eterodoxi, apoi nici acuzatul nu e dator să se îngrenneze pe sine. El fără de a păcătui poate totul să mănțiească, cu atât mai vărtos să tăgăduiască a da răspuns la întrebările ce li se pun.

Lupta pentru limbă.

Sigmar Mehring publică o foiță în »Die Zeit« sub acest titlu. Iar ca motto își ea vorbele lui Goethe: »Auzim numai ce știm, înțelegem numai ce se poate simți, închipui și gândi«.

Din vechimea cea mai depărtată cuceritorii nu s'au mulțumit cu averile ori cu pământul celor învinși, ci s'au silit să le răpească și limba, ca să-i desființeze din rândul oamenilor neatârnați. Unii își impuneau graiul cu sila, alții pe »nconjor«, căci limba biruitorilor o învățau învinșii mânăți de trebuințele lor.

În Germania, zice scriitorul, limba franceză ajunsese la vază mare, nu numai pentru că armatele franceze o călcaseră și cuceriseră în toate părțile, dar și din pricină că francezii străluciau prin o civilizație mai înaltă.

Mai întâiu poezii au înțeles ce preț are limba poporului și au început a se feri de cuvintele și de întorsăturile străine. Oțitz, Logau și aiții au întrebunțat toată asprimea împotriva celor slabi de înger cari își împleau graiul cu vorbe străine. A început lupta pentru curățirea limbii. N'a fost lucru lesne; căci, îndată ce straja slăbea cât de puțin, cuvintele străine năvăleau cu grămada, până ce se scula alt luptător și le înfiera.

Astăzi chiar și popoarele mici, înecate în mijlocul unei civilizații deosebite, se luptă pentru păstrarea limbii strămoșești. Cehii din păturile de sus aproape se nemțiseră cu totul și astăzi îi găsim apărătorii cei mai înverșunați a limbii lor vechi. A fost ca o înviere din morți.

Nu chiar așa, dar pe aproape așa s'au petrecut lucrurile în Ungaria.

Clasele de sus ale ungarilor, în mare parte se nemțiseră și chiar desprețuiau limba poporului. Acuma însă cine e mai înverșunat apărător al limbii sale strămoșești, decât boierul și ungarul bogat și civilizat?

Unele popoare cucerite, ca irlandezii, după ce și-au uitat aproape de tot limba, după ce întrebunțează pe cea engleză chiar în zările cele mai dușmane Angliei, s'au răsândit, s'au întors la limba veche, au cules cu dragoste graiul țărănilor celor mai înoplați și scrierile vechi și-au înființat, învățând curat ca din morți, limba lor veche.

Abia în zilele noastre am ajuns să ne dăm seamă științificește de rostul și însemnătatea limbii naționale, acum vedem cât pierde un popor simț să cugete și să învețe într'o limbă străină, deci să și silească mintea a lucra după niște calapoade neobișnuite. Limba vorbită, deci, pe care un popor și a făcut-o în cursul veacurilor, nu de geaba se deosebește atât de mult de-a altor popoare. Deosebirea limbilor ne dovedește deosebirile adânci în privința simțirii și a cugetării între cei cari le-au făcut.

Iată de ce astăzi se cere atâta dragoste pentru limba strămoșească și se face iază așa de mare, ca să nu o împetrăim cu vorbe și întorsături străine. Nepăstrând curățenia limbii, ne pierdem limpezimea cugetării într'a noastră și trebuie muncă nespus de grea până s'o căpătăm în cea străină, dacă mai ajungem vr'odată a o căpăta.

Acei cari au chip și vreme de a se deprinde desăvârșit cu o limbă străină — deși astfel de deprindere e peste măsură de grea, chiar când învață cineva de mic copil limba cea străină, chiar fără să mai auză pe cea părintească, — cel puțin câștigă o lume nouă culturală. Dar ce să zicem de acei cari își strică limba, cetind ziare sau lucrări »literare« sălbătăcite și corcice?

NOTĂȚI.

ARAD, 31 Ianuarie n. 1908.

— **Iubileul împăratului.** »Wiener Abendpost« scrie: »Cu cât se apropie ziua, în care populația Austriei se pregătește să serbeze al 60-lea jubileu al încoronării Maj. Sale Împăratului, cu atât mai mare sârguință se fac preparativele, prin cari popoarele de sub stăpânirea M. Sale voiesc să dea în ziua jubileului expresia dragostei și a devotamentului de care sunt pătrunse. Am amintit deja, că dorința Maj. Sale e, ca ziua memorabilă apropiată să se serbeze numai cu fapte umanitare, cu toate acestea în timpul din urmă din nou s'a adresat întrebarea către guvern cum să serbăm jubileul.

Maj. Sa apreciind aceste nizuințe ale unei gândiri loiale, a dat din nou expresia înaltel sale dorințe, ca să se renunțe la aranjarea serbărilor, și banii destinați pentru acest scop să se folosească pentru scopuri comune«.

— **Incontra limbii românești.** Socialiștii din Arad au înștiințat la poliție o adunare populară pentru votul universal, pe Dumineca viitoare. Căpitanul poliției *Sarlot Domokos* a încuviințat ținerea adunării, nu permite însă să se țină discurs și nici să se prezinte vre-o rezoluție în limba românească, numai ungurește.

În înțelesul cărui § de lege, domnule Domokos?

— **Piese de 1 floren,** după o dispoziție recentă a băncii austro-ungare, se vor retrage din circulațiune. În același timp se vor pune în circulație piese de 5 cor. în sumă corespunzătoare.

— **Scurt, dar cuprinzător.** Ziarele maghiare aduc următoarea știre: Luni la amezii pe piața mare din Veszprém a fost un mare scandal. Doktorics Sándor, fost solgăbirău, i-a dat palme, l-a sculpat și l-a bătut cu umbrela pe dr. *Ováry Ferencz*, deputat. *Ováry* a lovit și el pe Doktorics.

Să le fie de bine!

— **Cultura burgheziei maghiare.** Joi seara trec pe lângă mine, pe Corso din Arad, doi oameni cu pipă ungurească în gură, mutre cel mult de cărpaci întru clismărie. Aud din vorbele lor: »Bine le-a spus o »oláh csórda«. Și ei scuiță în dreapta și stânga, pe lângă pipă și își urmează drumul liniștiți. — Cât cinism și grandomanie — unire bizară în aceste suflete obtuze și capete seci! Desăvârșiți în ignoranță și perversitate morală, — iată și burghezimea elementului patriotic din țara noastră! — Pfu! »educație« nemzetii a »națiunii«.

— **† Iulian Ianculescu.** »Drapelul« scrie: Sunet lugubru de clopot vestește jalea, ce cuprinde românii din acest oraș: *Iulian Ianculescu* a închis ochii pe vecie în frumoasa etate de 85 ani, cu care l-a dăruit Dumnezeu. Martor din zile

Toate damele se facideal de frumoase prin efectul bun al
CREMEI MAKOI-IDEAL
care adeverește nenumăratele crisori de mulțumită.
Face să dispară roșata feței, piștruiile, petele de ficat ștoate necurățeniile pielii.

Prin folosirea cremei Ideal ajungem să avem o față curată, fragedă, catifelată și fină! De aceea vă rugăm ca la comandă să ne scrieți precis dacă fața e grasă sau uscată.
Se capătă numai la însuși fabricantul:
KUDAR LAJOS Szent László, gyógyszerész — — Makó Ujváros — —

— 1 borcan de cremă Ideal 1 cor. —
Pudra Ideal 1 cor. Săpun Ideal 70 fil.
Comandele prin postă se satisfac repede și punctual.
Preparatele medicale și chimice au fost premiate în expoziția higienică internațională din 1879 cu medalia de aur, cu crucea de metal franceză și cu diploma de distincție.

de mult apuse a stat în mijlocul nostru ca model al vieții curate, transpirate de cea mai genuină iubire de neam, lege și moșie.

Privea asupra unei activități îndelungate, asidue și pline de jertfe și neobosit a muncit până aproape în ceasul morții.

A luat parte activă la toate momentele mai însemnate ale vieții noastre naționale și bisericești din ultimele șase decenii ale istoriei noastre contemporane. Din marea adunare ținută în 1848 pe Câmpul Libertății din Blaj a fost ales delegat pentru a prezenta la locul competent durerile și dorințele românilor și la alegerea de deputat de astă-primăvară răzimat de baston a venit la locul de votare, așteptând în ger ceasuri întregi să-i vină rândul ca să-și dea votul pentru candidatul național. Cât cuprind în sine aceste două date! Sunt doi genunchi de oameni! O viață lungă, cinstită și laborioasă, dedicată poporului și bisericii! Ieri, Mercuri, seara la orele 5 a încetat din viață după un scurt morb.

Inmormântarea se face azi Vineri, la orele 2 din zi.

Dumnezeu să-l odihnească unde dreptii se odihnesc.

— **Regele Leopold al Belgiei** a cumpărat castelul Balaincourt din departamentul Seine-et-Oise — unul dintre cele mai frumoase casteluri din Franța. E într'adevăr vrednic de un rege și de iubita lui — scrie »Voss. Ztg.« Un Versailles mic. Parcul are întindere de 95 de hectare. E înconjurat cu zid; în el se află copaci seculari, lacuri, pâraie, fântâni, pretutindeni podișuri, terase și balcoane de marmură dau priveliștile cele mai încântătoare. E aci și un templu al amorului. Castelul e jumătate în stil Ludovic al XVI-lea, jumătate Empire. Întâiul proprietar al castelului a fost marchizul de Balaincourt. Decorurile sunt în stil Ludovic al XVI-lea. În călul întâiu și al doilea sunt sobe numai de marmoră. Proprietarul de azi al castelului, Boué, a cheltuit un milion și jumătate, pe o mulțime de obiecte de artă, pe cari le-a grămădit în castel. Baroneasa Vaughan nu vrea să știe de mobile vechi, artistice. Ea vrea să fie totul modern. Dela castel e numai un ceas până la Paris, iar până la Bruxelles, patru ore cu automobilul.

— **Un inginer danez**, Orth, a făcut plan pentru un tunel pe sub Beltul mare spre a lega Zeelanda cu Fionia, delă Korsor prin Sporgo la Nyborg. Cheltuiala va fi de 25 mil. de cor. și lucrarea va fi gata peste patru ani. Mai mulți miniștri sunt pentru această lucrare.

— **Cenușe vulcanică** a venit peste Oceanul atlantic, tocmai din crăpturile Americii centrale și a căzut pe zăpadă în mai multe locuri în Germania și anume într'un sat lângă Berlin, în altul în Pomerania și în altul din Prusia răsăriteană. Cenușa e ca un praf de culoare neobicinuită și a bătut la ochi, fiindcă oamenii nu pricepeau de unde a ajuns pe năsipul proaspăt și deci alb. A căzut în timpul furtunii delă 6 Ianuarie st. n. Institutul geologic prusian, Invalidenstrasse Berlin, a cerut să i-se trimită probe de astfel de cenușe și de aiurea de unde trebuie să mai fi căzut în Europa.

— **În cimitirul maimuțelor sfinte** din Egipt Lortel și Galilard au găsit un cynocephal, pe ale cărui încheietori erau crescături osoase, deci avuse artrită uscată. Mai multe vertebre îi erau lipite între ele, deci, în ciuda căldurii și a uscăciunii aerului, maimuța sfântă a suferit de reumatism îndelungat. Tot așa s'a întâmplat și cu berbecii sfinți.

Iată dar, că anima'e, cari, deoarece erau sfinte, trăiau adăpostite la umbră, nu făceau mișcare, mâncau din belșug, au pățit ca și oamenii cari duc viață de acest fel.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această numire de câțiva ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare se nu întrebuieste acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăți 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Voitek și Weisz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

ART E.

Baritonul Nicolae Corfescu. Sub acest titlu »Depeșa Prahovei« scrie:

După o serie neîntreruptă de succese repute în străinătate baritonul dramatic Nicolae Corfescu, a fost nevoit ca toate talentele noastre muzicale, să pribegiască întâi prin străinătate cu cele mai mari trupe de operă spre a culege laurii pe care să ni-l dea două în dar.

Pe unde a trecut a fost primit cu brațele deschise și dacă ar fi să cităm zările germane, cehe, ungare, ruse, sârbe, etc. cari au scris lungi articole pline de elogii la adresa artistului nostru ar trebui să scriem coloane întregi.

Critici foarte pretențioși ca: Doctorii von Batka, von Bielschi, Singher etc. etc., din Viena, Praga, Budapesta, Odesa, Belgrad etc. din para cărora, cu greu se scot laude, n'au esitat să-i consacre articole elogioase.

Corfescu a cântat cu cele mai cunoscute celebrități fiind totdeauna un demn partener cu Ivonne de Treville, Belincioni, Luisa Tetrizzini, De frate Bel Sorel, Mascagni, Franceschini, etc. etc., iar actualmente Corfescu pentru dragostea de a conlucra la reînfițarea Operei române s'a reintors în țară și va cânta în lura Martie în București 6 reprezentațiuni de Operă în limba românească.

Noi ploștenii în seara de Mercuri, 23 Ian. vom avea ocaziunea să apreciem plinătatea vocii sale, calitatea timbrului său, elasticitatea notelor și puterea cu care le domină.

Publicul nostru doritor de artă frumoasă este anunțat din timp pentru a-și rezerva locurile.

Dela judecătoria.

Slovac osândit. Curtea cu jurați din Budapesta a osândit ieri la 4 luni *temniță grea* pe slovacul Gedeon Turzo, pentru că într'o foaie umoristică slovacă a scris versuri despre »întemnițării din Rozenberg« și îndeosebi despre preotul Hlinka. E de notat că scrisese despre ei înainte ca luptătorii slovaci să fi fost osândiți, ci pe când erau în temniță preventivă.

Turzo a făcut cerere de nulitate la Curie.

Osândirea a doi unguri selbatici.

Curia din Budapesta a schimbat judecata adusă de Tabla din Arad în afacerea celor doi unguri, Burda István și Neumann György, cari mai anul trecut au bătut cumplit pe dr. Romulus Pap, în tren, care le oferise prăjituri, dar ei ziseră că vrea să i adoarmă și să le ia banii.

Pedeapsa lui Neumann delă 6 luni s'a redus la 3 luni, iar Burda István a primit 6 luni, cât îi dedese tribunalul și Tabla.

Ultime informațiuni.

Din cameră.

— Comasarea din Ardeal. —

Budapesta, 30 Ianuarie. După o discuție la care au luat parte *Sümeği Vilmos*, care primește proiectul privitor la comasarea în Ardeal; *Hinléder Ernő*, care combate proiectul; *Zakariás János* și *Mezősi Béla* și *Ferenczy*, raportor, cari primesc proiectul, dieta a primit în general acest proiect.

— Contra tendențelor maghiare.

Viena, 30 Ianuarie. În conferința ce s'a ținut ieri la primărie sub prezidenția lui dr. *Lueger*, fiind de față și miniștri *Gessmann* și *Ebenboch*, partidul social-creștin s'a ocupat și de tendențele panmaghiare. S'a adus la cunoștința partidului, că prim-ministrul *Beck* a spus: *Niciodată nu li-se vor da un-gurilor concesiuni cari să atingă cătuși de puțin caracterul comun al armatei!*

Bietul ban. *Zagreb, 31 Ianuarie.* *Banul Raul* desminte știrea răspândită în Croația că ar da concesiune pentru deschiderea a 8 școli noi maghiare.

Despăgubirea marilor proprietari. *București, 30 Ianuarie.* În ședința de azi Camera a primit cu 74 voturi contra 24 proiectul de lege prin care se prevede suma de 15 milioane despăgubiri pe seama proprietarilor devastați în război coala de astă primăvară.

Exproprierea polonilor. *Berlin, 30 Ianuarie.* Casa Seniorilor, după discuție pe care a început-o cardinalul dr. *Kopp*, combătând proiectul de expropriere a polonilor, după ce a vorbit *Bülöw*, susținând proiectul, a retrimis proiectul unei comisii de 25, să-l mai studieze.

BIBLIOGRAFIE.

O carte de valoare. Sub titlul de »*Contracte Agricole în 1906*«, — ministrul de interne al României publică o lucrare statistică importantă, datorită dlui *Creangă*.

Nu mai puțin de 884 contracte încheiate în diferite părți ale țării, au servit de bază lucrării, cea mai completă și mai documentată ce a apărut vre-odată, asupra muncii agricole în România. Necesarele cunoștințe pe cari studiul dlui *Creangă* le dă, înveală, arată producția mijlocie a proprietății țărănești, valoarea sa locală, prețul lucrului agricol, dijma, pătulele etc.

Aceasta e o prețioasă contribuție la cunoștința aprofundată a problemei ce o are de rezolvat Corpurile legislative.

Economic.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 31 Ian. 1908

ÎNCHEREA LA 1 ORĂ

Grâu pe Apr. 1908 (100 kg.)	24.20—24.22
Secară pe Apr.	20.28—20.30
Ovăș pe Apr.	15.88—14.60
Cucuruz pe Mai 1908	13.65—13.68

ÎNCHEREA LA 4 ORE

Grâu pe Apr.	23.94—23.96
Secară pe Apr.	20.18—20.20
Ovăș pe Apr.	15.82—15.84
Cucuruz pe Mai 1908	13.60—13.62

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următorul:

Grâu	
pe Tisa — — —	23 K. 20—25 K. 90
Din comitatul Aibel — — —	23 » 50—24 » 30
De Pesta — — — — —	22 » 90—24 » 60
Bănățenească — — — — —	23 » 60—24 » 50
De Bacica — — — — —	23 » 50—24 » 30
Săcară — — — — —	20 » 60—20 » 70
Orzul de nutreț, cvantitatea I.	15 » 40—15 » 60
» de cvantitatea II — — —	15 » 20—15 » 40
Ovăș » — — — — —	16 » 30—16 » 50
» » » II — — — — —	15 » 90—16 » 20
Cucuruz vechiu — — — — —	— » — — — » —
» nou — — — — —	13 » 60—13 » 80

Poșta Redacției.

T. Filipescu, Sarajevo. Interesantul și instructivul studiu are să se publice de Marți în pând.

Vasile Pârvan, Berlin. Adresa este: Via Mazzotto 51.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor proprietar George Nichin.

Anunț.

La o distanță de 12 kilometri dela Lugoj se află de vânzare o moșie de 310 jughere catastrale din care jumătate adică 150 jughere sunt acoperite cu pădure, iar ceialaltă jumătate se târsește la primăvară.

Moșia se cuprinde în p.f. în două parcele, cari sunt încunjurate de 6 comune la distanță de circa 400 metri, deci e situată bine și la drumul de țară care o desparte în două părți.

Condițiunile de cumpărare sunt foarte avantajoase așa că cei cari doresc a avea un teren frumusețel acomodat atât pentru agricultură cât și pentru creșterea vitelor apoi ușor și ieftin, pot deveni proprietarii bunului ba chiar și aceia, cari l'al cumpăra pentru de specula mai departe cu el încă fac o cumpărare foarte rentabilă, deci reflectanții serioși pot să se adreseze ori la administrațiunea ziarului nostru ori la dl Dr. **Constantin Manea**, avocat **Lugoj**, de unde pot primi informațiuni mai detaliate.

Un articol căutat pentru

NEGUSTORI

în părțile locuite de români și sârbi este

BIRCA RASUCITA

pentru ciucuri la oprege și pentru țesut de brațari, catrințe și măsaie. Birca aceasta răsucită e glant (luciu) de mătasă și ieste tare căutată în multe locuri.

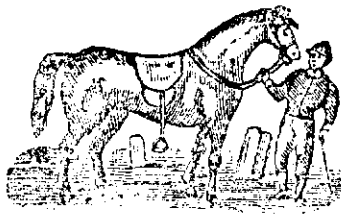
Prețuri muste gratuit în 30 colori dela magazina de bircă a lui

Alexandru Kocsis, farbar în Némethbogsán.

Merzai Kálmán

curelar și șelar

Nagyvárad, Szt. János utca 48.

Hamuri, șele, instrumente trebuincioase pentru călărit, drum și vânat, frâne și biciuri, procovițe pentru cai

fine și ieftine, giamantane de călătorie, geante de piele, portomonicie, în mare asortiment.

Prețuri ieftine. ● — ● Prețuri ieftine. Dresări se efeptuesc în mod grabnic și prompt.

Pentru desfacerea mai repede!

Caspari Frigyes és Társai

Medgyes (Nagyküküllő m.)

recomandă cu preț redus produsele

școalei de pomi

precum:

pomii cu simburi tari, tufe de agrisă și coacăze (ribiszke), smeură, fragi, tufe decorative, vlăstari sălbatici de pomi fructiferi, pentru garduri vii, brazi și trandafiri, etc.

Preț-curent se trimite gratuit la dorință.

Se caută

un candidat de notar cu praxă în notariatul cercual Măndruloc. Salar anual 800 Cor. Quartir, încălzit și luminat eventual și accidentii. A se adresa la subscrisul. Postul se poate ocupa dela 1 Febr. 1908.

Valeriu Milovan,
notar, Mondorlak, up Glogovác.

Iffj. Szöke Ferencz

intreprindere de țiglărie și placă.

Szeged, Petöfi Sándor-sugár-ut 83.

Aduc cu onoare la cunoștința on. public și a proprietarilor de casă, că în Petöfi Sándor-sugár-ut nr 83, am deschis

CANCELARIE:

de intreprindere de țiglărie.

Toate lucrările de bransa aceasta: acoperirea caselor noi, reparații cu alt material, reparațiile acoperișelor stricate, le executăm punctual.

Cea mai mare intreprindere de felul acesta pe Alföld.

Planuri, oferte și modele, la dorință se trimit gratuit.

Cu stimă!

Iffj. Szöke Ferencz, intreprenor.

Telefon 615.

Telefon 615.

SCHWALB KALMAN ÉS TÁRSA

:: FABRICĂ DE CEASORNICE DE TURN ::

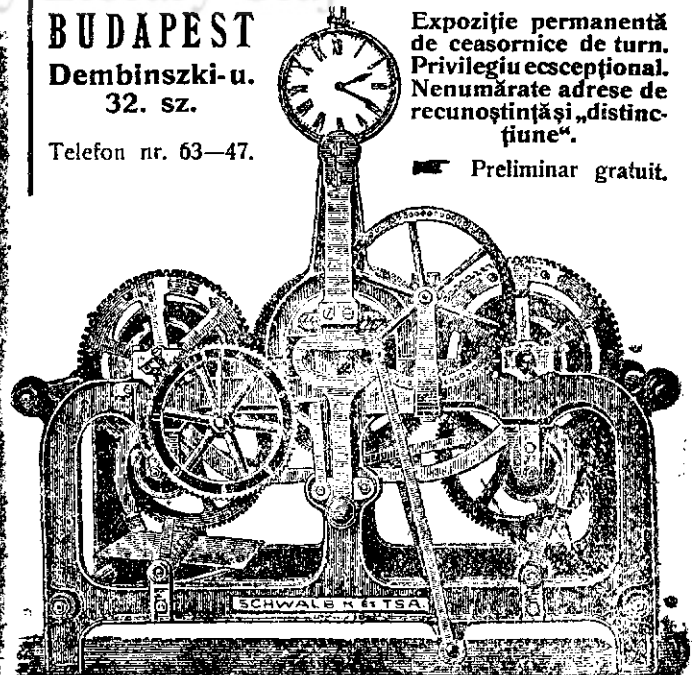
BUDAPEST

Dembinszki-u. 32. sz.

Telefon nr. 63-47.

Expoziție permanentă de ceasornice de turn. Privilegiu ecceptional. Nenumărate adrese de recunoștință și „distincțiune”.

Preliminar gratuit.

Productele de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás

stațiune balneară

aranjată din nou

expediază și afară de cartel lmediat cantitate cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

chemicește curat și natural, în lichid din lsvorele de acid carbonic din bala celebră Buziás, pentru prepararea apelor gazease, pentru restauratori și alte scopuri industriale.

!! Cel mai spornic acid carbonic !!

Extrasul certificatului analizei chimice al institutului de a examina pe cale chimică mâncările și beuturile a. 1907 nr. 4615. „Mirosul și gustul” e normal. Conținutul de acid carbonic: 99-57%. În urma examinării s'a constatat că aceste corespund pe deplin cerințelor higienii publice și pe baza conținutului carbonic bogat se evaluează de cel mai bun. Cu informații sorvește prompt:

Biaroul de expedare de produse acid-carbonice și ape minerale al stațiunii balneară Muschong-Buziás în Buziás-Fürdő. (MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZEN-SAV MŰVEK ÉS ÁSVÁNYVIZEK SZÉTKÜLDÉSI TELEPE BUZIÁSFÜRDŐN).

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

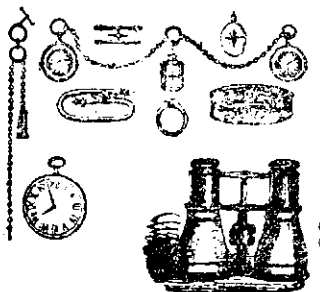

Sárga János

:: argintar și pregătitor de obiecte artistice ::
Kolozsvár, Mátyás király-tér 13.

Telefon nr. 354.

Telefon nr. 354.

Abundant provăzut cu obiecte de aur, argint și petrii scumpe. Pregătește tot felul de lucrări artistice: în aur, argint și altfel de lucrări de artă maginetră. — Schimbări de aur și argint, conform cursului zilnic. — Cu preț curent servim gratuit și franco.

Cimbalmé

cu aparat intern de oțel, cu ton fermecător de frumos, cu ajustament plăcut liferează pe lângă plățirea în rate și cu bani gata fabrica de instrumente muzicale a lui

Varga Árpád, Makó.

(Lădița de postă nr. 31.)

● Preț curent mare și ilustrat se trimite gratis și franco. ●

